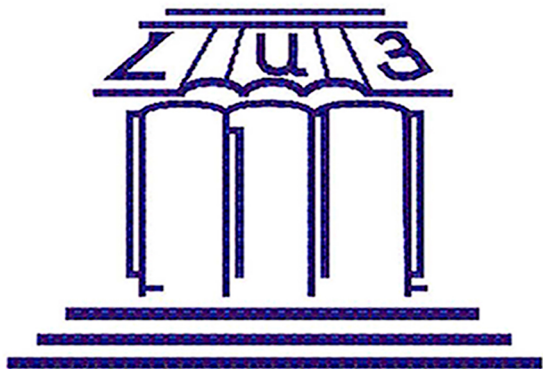

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

11
20055

ԶԱՐԼԶ ՍՊԵՐՃԸՆԻ ՔԱՐՈՋՆԵՐԷՆ

Վ. Բաբայան

ՅԻՍՈՒՍԻ ՎԵՐՔԵՐՈՎԸ ԲԺՅԿՈՒԹԻՒՆ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՅ

Պ. Բ ՔԱՐՇԱՅՐ

ՏՊԱՐԱՆ Ս. ԹԱՇԵԱՆ

ՊԵՏՐՈՒՅ

1925

3 60 2016

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍԲ

Տասն եւ իններորդ դարու Անգլիացի փարոգիներուն ամենէն կարկառուն ներկայացուցիչը եղաւ Չարլզ Հէսսըն Սպրերըն, ծնած է Անգլիոյ Էսեքս նահանգին Քելվէսըն քաղաքին մէջ 1814 Յունիս 19 ին 16 «արեկան հասակէն (1850) սկսած է փարոգել, եւ 19 «արեկան եւ երբ Լոնստօնի Նիւ Փարք փողոցի մասուլին մէջ պաշտօնի կոչուեցաւ: 1861 ին նուիրագործուեցաւ իր շինած մեծ եկեղեցին, ուր 5000 հոգի կ'ունկնդրէին զինքը: Երկու հազարէ աւելի սպազրեալ փարոգներէն միլիոնաւոր օրինակնիր ծախուած են: Մշակոյթի շնորհներէն աւելի խանդավառ ու ջերմ դիմումներն են որ կը բնորոշեն իր փարոգները, եւ որոնք բազմաթիւ մեղաւորներու փրկութեան պատճառ եղած են: Սպրերըն մեռաւ 1892 ին:

Այն հաւատքով թէ այս փարոգին եւ անոր նմաններուն քաղաքացիները մեծ օրհնութիւն մը պիտի ըլլայ շատերուն, հրատարակութեան կուսակցութեան գանձիկա իբրեւ նախափորձ:

1 Յունիս, 1925

Քարգմանիչը

Հայ Բողոք. վարժարան
Պէյրուք

11-200559/2

ՅԻՍՈՒՍԻ ՎԷՐՔԵՐՈՎԸ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ

« Անոր վերհերովք մեկն բժշկուեցանք » Եսայի ԾԳ. 5

Իրիկուն մը մեր հանդուցեալ սիրելի եղբայրը Սր. Մէքէյ քա-
րողին մէջ ակնարկեց մարդու մը ուր հոգեկան մեծ տաղնապի մը
մասնուած էր, և կըզգար թէ մինչև որ չփրկուէր չպիտի կըր-
նար հանդչել: Ուստի Սր. Գիրքը ձեռքը առնելով ըսաւ ինքնի-
րին, «Քանի որ առիկա Աստուծոյ խօսքն է, անիկա իր մէջ պա-
րունակելու է յաւիտենական կենաց պատգամը, և եթէ հոն է, պի-
տի գտնեմ զանիկա, վասնզի ծայրէ ի ծայր պիտի կարգամ զա-
նիկա, անոր մէջ մի էջին վրայ աղօթելով Աստուծոյ որ յայտնէ
ինծի, եթէ անիկա ինծի համար փրկարար պատգամ մը կը պարու-
նակէ»: Յարգելի բանախօսը պատմեց միգի թէ ինչպէս այդ եռան-
դուն փնտոողը կարգաց Ծննդոցը, Ելիցը, Ղուտացոցը, և ինչ և Քրիստոսը բացայայտօրէն ներկայ էր անոնց մէջ, բայց ան
չկրցաւ գտնել փրկիչը ձեռակերպութիւններու ու խորհրդանշան-
ներու մէջ: Ոչ Սր. պատմութիւնները և ոչ ալ Յորի գիրքը կըր-
ցան միտիւարութիւն պարզեւել իրեն: Կարգաց Սաղմունքը,
բայց Փրկիչ Յիսուսը չգտաւ հոն: Միտ գրքերու ընթերցումն ալ
օգուտ մը չ'ապահովեցին իրեն մինչև որ հասաւ Եսայիի Մարգա-
րէութեանց: Այդ գրքի ընթերցումը չարուհակեց մինչև որ հա-
տաւ ԾՅ Էրորդ գլուխը, ուր «Անոր վերհերովք մեկն բժշկուեցանք»
խօսքը գրուեց իր յօժար ու չաղրութիւնը, և «գտայ վերջապէս»
զոչեց: «Ահա այն փրկութիւնը որուն պէտք ունիմ իմ մեղքով
հիւանդացած հոգւոյս համար, և կը տեսնեմ թէ ինչպէս անիկա ին-
ծի կու գայ Յիսուս Քրիստոսի չարչարանաց հոգորիս: Հիմա բժշկուած
եմ, օրհնեալ բլլայ Անոր անունը»: Արդնողը լուրբաւ քննելով
Սր. Մատեանը, և աւելի լսու աչն էր որ այդ հատորը կը պարու-
նակէր նմանօրինակ կենսատու խօսք մը, զոր Սր. Հոգին յայտնեց
փնտոողին սրտին: Ես ինքնիրենս բռի, «Այս համարը շատ յարմար
բնաբան մը կրնայ բլլալ ինծի և թերեւս անոր միջոցաւ Աստու-
ծոյ ձայնը կրնայ կրկին խօսիլ արթնցող մեղաւորի մը»: Երանի
թէ Ան որ այս խօսքերուն միջոցաւ խօսեցաւ Եթովպիոյ Թագու-
հոյն Սր. գրքերը քննող սենեկապետին և տպաւորեց զա-

նոնք անոր մտքին մէջ, խօսէր նաեւ այն շատերուն որ պիտի լսեն կամ կարգան այս քարոզը: Աղօթենք որ այդպէս ըլլայ: Աստուած բարեգութ է և կը լսէ մեր աղօթքները:

Իմ քարոզիս նպատակը շատ պարզ և որոշ է, կուզեմ անոր անցնիլ, և անոր միջոցաւ հասնիլ ձեզի: Տուր Աստուած որ Սբ. հոգւոյն օգնութեամբ երկուքին մէջ ալ յաջողէի:

1. — Նիւթին ճիշտ նշանակութիւնը հասկնալու մեր ճիգին մէջ, ես պիտի յիշէի, նախ թէ ՍՍՏՈՒԱԾ, ԻՐ ԱՆՀՈՒՆ ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲ, ՄԵՂՔԸ ԿԸ ՆԿԱՏԷ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ ՄԸ, և ըստ այնմ կը վերաբերի անոր հանդէպ «Անոր վերքերովը», — այսինքն Տէր Յիսուսի վերքերովը — «մենք բժշկուեցանք»: Մեր Տիրոջ չարչարանքներուն միջոցաւ մեզքը ներուած է, և մենք փրկուած ենք չարի իշխանութենէն: Ասիկա կը նկատուի մահացու հիւանդութեան մը բուժումը: Տէրը ներկայ կեանքի մէջ մեզքին հետ կը վերաբերուի որպէս հիւանդութեան մը հետ: Եթէ մեզքին հանդէպ վարուէր որպէս մեղք, և մեզ կանչէր իր դատաստանին առջև մեր հաշիւները ներկայացնելու, անյոյսօրէն կ'որսուած պիտի ըլլայինք, քանզի պիտի չկարենայինք պատասխանել Անոր ամբաստանութեանց, և ո՛չ ալ պաշտպանել ինքզինքնիս: Անոր արդարութեան պատիժէն: Տէրը իր անունն ողորմութեամբ կը խղճայ մեր վրայ, և մեր գէշ ունակութեանց վրայ կը նայի որպէս բժշկուելու կարօտ ակտեր, և ոչ թէ իր պատիժի արժանի բմբոսապղծմներ: Աստուծոյ կողմէն մեծ շնորհք մըն է այսպէս վարուիլ: Երբմահառ և մեղքը հիւանդութիւն մը ըլլալով մէկտեղ անիլ, շատ ալ աւելի բան մըն է: Եթէ մեր մեղքերը անխուսափելի հիւանդութեան մը արդիւնքը եղած ըլլային, կրնայինք գտնել հաշիւ փոխան դատապարտութեան, բայց մենք գիտակցօրէն մեղք կը գործենք, չարը կընտրենք, սրտով կը մեղանչենք, և ուստի եւթական ենք բարոյական պատասխանատուութեան մը, որ մեզքը անհուն չարիքի մը կը վերածէ: Մեզքը մեր կողմէ գործուած ոճիւր մըն է և ոչ թէ մեզի հասած պատուհաս մը: Բայց և այնպէս ժամանակի մը համար տարբեր աչքով կը դիտէ զանիկա: Մեր փրկութեան իրազարծումը յատուից գետնի վրայ գնելու համար Աստուած մեզքը հիւանդութիւն կը նկատէ և ոչ թէ անզգամութիւն: Եւ ասիկա առանց պատշաճի չէ, որովհետեւ տղեղ մոլութեանց անձնատուր մարդիկ ի-

րենց ընկեր արարածներուն կողմէ յաճախ ներողամտութեամբ կը դատուին, և ոչ թէ բոլորովին անզգամ այլ մտաւոր խնթեցած կը նկատուին: Դէպի չարը եղած հակամիտութիւնները բնականորապէս քիչ թէ շատ մտային հիւանդութեանց զուգորդուած են, և թերեւս նաեւ մարմնակն հիւանդութեան: Ամէն պարագայի մեզքը ամէնավատ տեսակէն հոգեկան հիւանդութիւն մըն է:

Մեզքը հիւանդութիւն մըն է, քանզի անիկա ետեւան մաս չը կազմէր մարդկութեան, և ոչ ալ անբաժան մասը այն բնութեան որով Աստուած ստեղծեց մարդը: Մարդս երբէք այնքան կատարելապէս և ճշմարտապէս մարդ էր քան իր անկումէն խուսալ, և Ան որ մասնաւորապէս «Որդին Մարդոյ» կը կոչուի, մեղք չգործեց, ոչ ալ նենգութիւն խօսեցան իր շրթունքները, բայց և այնպէս Անիկա կատարելապէս մարդ էր: Մեզքը անբնականն է, տեսակ մը խլուրդային աճում, որ անբնական է հոգւոյն: Մեզքը կը խանգարէ մարդկութիւնը, կ'անմարդացնէ մարդը: Մեզքը ցատակօրէն կ'ործանարար է մարդու. ան կը զրկէ մարդու գրգռելու իր թաղէն. կը խլէ լոյսը անոր մտքէն, և ուրախութիւնը անոր սրտէն: Կրնանք յիշել շատ մը վտանգաւոր ակտեր որոնք մեր ցեղին կ'ործանարարներն են, բայց անոնց մեծագոյնը մեղքն է: մեղքը, արդարեւ այն մահացու հակիթն է որով թրխուած են միսս բոլոր հիւանդութիւնները: Անիկա բոլոր մահացու հիւանդութեանց ակն ու աղբիւրն է:

Անիկա հիւանդութիւն մըն է, վասնզի համայն մարդկային դրութիւնը կը խանգարէ: Ան ստորին կարողութիւնները կը գերազանց բարձրերուն, քանզի թոյլ կուտայ որ մարմինը իշխէ հոգւոյն վրայ: Մարդս պէտք է հեծնայ ձին, բայց մեղաւորին մէջ ձին է որ կը հեծնայ մարդու վրայ: Միտքը պէտք է տանձաճարէ անասնական բնազդներն ու հակումները, բայց շատ մարդոց մէջ անասնականը կը ճգմէ մտայինն ու հոգեկանը: Օրինակի համար քանի քանիներ կապրին որպէս թէ կեր ու խումը եղած ըլլաւ գոյութեան գլխաւոր նպատակը: Անոնք կապրին ուտելու համար, փոխանակ ապրելու համար ուտելու: Կարողութիւնները կը խանգարուին մեղքի պատճառաւ, և ծայր կուտայ անկանխելիութիւնը, այնպէս որ մարդ չկրնար վստահիլ անոնց կանխատուութեանը: Կենսատու ոյժերու հաւասարակշռութիւնը ծանրօրէն կը խանգարուի: Ինչպէս հիւանդութիւնը մարմնոյ հա-

մար անընական վիճակ մըն է, այնպէս ալ մեղքը հոգիին համար անընական է: Մարդկային ընտելութիւնը խախտած, և ջլախտաւորուած է, և մարդը այլեւս մարդ չէ, այլ մեղքի պատճառաւ մեռած է, ինչպէս ազգաբարձուած էր իրեն ի սիրդբանէ անտի: «Այն օրը որ անկէ ուտես, անշուշտ պիտի մեռնիս»: Մարդը տխար-հետաւանքով կ'այլակերպի, կ'ընկճուի, կը հիւանդանայ, կանգամաւորութիւն, կը նեխի, կը փառի ճիշտ այն համեմատութեամբ որ մեղքը ցուցուցած է իր իրական նկարագիրը:

Մեղքը՝ հիւանդութեան նման կը միտի սկաւազնել մարդը: Կարգ մը մարդոց մէջ բարոյական ոյժը այն աստիճան անանկուցած է որ հազիւ թէ զգալի ընէ իր գոյութիւնը: Խիղճը կը ճղնի մահացու հիւժարտի մը տակ, և աստիճանաբար խոտորելով կը կործանի: Հասկացողութիւնը կաղ կընթանայ չարին ազդեցութեան տակ, և կամքը բարիին համար տկարացած իսկ չարին համար զօրացած կըզգայ ինքզինքը: Արդարադատութեան սկզբունքին ու աստիճանութեան սրտումը, որ ճշմարիտ ոյժի ազդակներ են մարդու համար, մեղքի և մոլորման ազդեցութեան տակ տրկարացած ու խոտորակուած են: Մեղքը զաղանի արխանհոստմի մը նման է որ կենսական գործարանները կը գրկէ իրենց անհրաժեշտ սնունդէն: Կարգ մը մարդոց մէջ բարին ու չարը դանազանելու կարողութիւնը գրեթէ մեռած է: Առաքեալը կըզէ մեղի թէ, «Երբոր մենք տկար էինք յարմար ժամանակին՝ Քրիստոս ամբարիշտներուն համար մեռաւ, և այս տկարութիւնը ուրիշ բան չէ բաց միայն ուղղակի արգիւնքը մեղքի հիւանդութեան, որ տկարացուցած է մեր բոլոր մարդկութիւնը:

Մեղքը հիւանդութիւն մըն է որ երբեմն ծալ ասիճանի սուր ցաւ ու ցաւապանք կը պատճառէ, իսկ երբեմն ալ կը մեռցնէ զգայնութիւնը: Յամախ կը պատահի որ որքան շատ մեղաւոր ըլլայ մարդ՝ այն աստիճան նուազ գիտակից կըլլայ անոր: Նշանաւոր ոճբազործի մը համար կը պատմուի թէ չատեր զինքը անմեղ կարծեցին որովհետեւ երբ մարդաստորութեամբ ամբաստանուեցաւ յազումի ամենագոյնի նշան մ'իսկ չյայտնեց: Այդ անպատճառ անձնազգացումը, իմ կարծիքով, դրական փաստ մըն էր թէ ինքը չափազանց ընտելացած էր ոճրի հետ: Երբ անմեղ մէկը մեծ յանցանքով մը ամբաստանուի, իսկ ամբաստանութիւնն իսկ կը սարսափեցնէ զինքը: Միայն պարագաները կշռադատելով և Բեզին

ու ամօթը զանազանելով է որ ան կը դռնէ ինքզինքը: Ան որ ամօթ սլի գործ մը կընայ ընել, չկարմիր երբ անով ամբաստանուի: Մարդ որքան խորունկ թաղուի մեղքի մէջ այնքան նուազ կընդունի թէ մեղք է իր գործածը: Մարդ մը որ ափիոն առնելու սովորութիւնը ունի, հետզհետէ սուլի մեծ քանակութիւնով կ'առնէ մինչեւ որ ուրիշ հօրիւր անձեր մեղքներու բաւ կողով ափիոնը շատ թեթեւ ազդեցութիւն մը միայն կընայ ունենալ իր վրայ: Միշտ ստեղծ ունակութիւնը ունեցող մարդ մը հազուադէպօրէն կըզգայ ստախոսութեան մէջ պարփակուած բարոյական ստորնացումը, թէ և կընայ ստախոս կ'շուիլը ամօթ սլի բան մը նկատել: Մեղքի այս հիւանդութեան ամենափառ կէտերէն մէկը այն է որ անիկա կը ըթագնէ հասկացողութիւնը, և կ'անդամալուծէ ինքնատանքը:

Ժամանակի ընթացքին մեղքը ապահովաբար վիշտ պիտի պատճառէ, նման ուրիշ հիւանդութեանց որոնց ենթակայ է մարմինը, իսկ երբ արթնութեան ժամը հնչէ, ինչպիսի հիւանդութիւն մը պիտի պատճառէ անիկա: Խղճմտանքը պիտի արթննայ օր մը և սարսափով ու անձկութեամբ պիտի լեցնէ յանցապարտ հոգին, եթէ ոչ այս աշխարհի վրայ, ապահովաբար հանդերձալին մէջ: Յայնժամ պիտի տեսնուի թէ որքան սոսկալի բան է Տէրոջ օրէնքին դէմ մեղանչելը:

Մեղքը հիւանդութիւն մըն է որ կը պղծէ մարդը: Հիւանդութիւններ կան որ ենթակաւ սոսկալիօրէն անմաքուր կը դարձնեն: Աստուած է մաքրութեան լաւագոյն դատաւորը, քանզի ինքը երիցս-սուրբ ըլլալով չկրնար հանդուրժել մեղքի: Տէրը զգուանքով երես կը դարձնէ մեղքէն, և կը պատրաստէ անդ մը ուր վերջնականօրէն պիտի բանտարկուին անմաքուրները: Ան մեղաւորներուն հետ չընակիր հոս, ոչ ալ թոյլ կուտայ որ մեղաւորները բնակին իրեն հետ երկնքի մէջ: Ինչպէս մարդիկ բոլորաները կը հեռացնեն իրենցմէ, այնպէս ալ արդարութիւնը պէտք է երկնքէն հեռացնէ ամէն ինչ որ ապականիչ է: Սիրելի ընթերցող, արդեօք Աստուած պիտի պարտաւորուի քեզ ալ վրանտել իր ներկայութեան չարութեան մէջ յամառելու համար:

Ապականիչ կողմ այս աստը միևնույն ատեն լիքն է ծալ ալ վրնասակար է այն պատճառաւ որ անիկա կարգիլ կանքի բարձրագոյն վայելումն ու գործածութիւնը: Մարդիկ մեղաւոր վի-

ճակի մէջ ալ կրնան պահել իրենց գոյութիւնը բայց ատիկա իրապէս ապրիլ չէ։ Աստուածաշունչի բաժին պէս աշխարհի մէջ կը ելնէ ապրիլ իսկ մեռած է։ Յարչալի մեղքի մէջ շարունակենք չենք կրնար Աստուծոյ ծառայել այս աշխարհի վրայ, և ոչ ալ յաւիտենապէս վաշխել։ Զինքը երկնքի մէջ։ Անյարմար ենք կատարեալ հոգիներու և նոյն ինքն Աստուծոյ հետ հաղորդակցելու և այս հաղորդակցութենէ զրկու մը բոյոր չարեաց մեծագոյնն է։ Մեզքը կը զրկէ մեզ հոգեկան տեսչութենէ, լսողութենէ, գգացումէ, և ճաշակումէ և այս կերպով կը զրկէ մեզ այն ուրախութիւններէն, որոնք գոյացութիւնը կեանքի կը փոխեն։ Անիկա մեր վրայ կը բերէ իրական մահը, այնպէս որ մենք կ'ապրինք աւերակներու մէջ, զրկուած այն ամէն բաներէն որ կրնան կեանք կոչուիլ։

Այս հիւանդութիւնը մահացու է։ Գրուած չ'է թէ «մեղանշող հոգին պիտի մեռնի»։ «Մեզքը որ կատարուի, մահ կը ծնանի»։ Որեւէ մէկուն համար յաւիտենական կեանաց յոյսը չկայ, մինչև որ մեզքը հեռացուի։ Այս հիւանդութիւնը երբէք ինքզինքը չ'ըսպառներ որ ինք իր կործանարարը ըլլայ։ Չար մարդիկ երթալով աւելի կը չարանան։ Ուրիշ աշխարհի մը մէջ, ինչպէս նաև ներկայիս, նկարագիրը անկասկած պիտի շարունակէ զարգանալ ու հասունանալ, և ուստի մեղաւորը ևս քան զիս կ'ապականի իբրեւ արդիւնք իւր հոգի որ սնանկութեան։ Սիրելի ընթերցողներս, եթէ մերմէք Քրիստոսը, մեզքը պիտի ըլլայ դահիճը ձեր խաղաղութեան, ձեր ուրախութեան, ձեր ակնկալութեանց, ձեր յոյսերուն և այսպէս պիտի չքայնէ այն ամէն բաները զորս կարծէ ունենալ։ Ուրիշ հիւանդութեանց մէջ բնութիւնը կրնայ յաղթահարել անոր, և դուն կրնաս վերստանալ անողջութիւնդ, բայց այս պարագային Աստուածային միջամտութենէ զատ ոչ մէկ բան կրնայ փրկել քեզ յաւիտենական մահէ։

Աստուած ուրեմն մեզքը կը նկատէ հիւանդութիւն մը, քանզի իրապէս հիւանդութիւն մըն է անիկա, և ես կը փախալիմ որ դուք զգաք այս խօտքին ճշմարտութիւնը, քանզի այն ատեն դուք փառք պիտի տաք Տէրոջը ձեզի հետ այդ կերպ վարուելուն համար։ Մեզմէ շատերս զգացած ենք մեղքին հիւանդութիւն մը ըլլալը, և բժշկուած ենք անկէ։ Երանի թէ ուրիշներ տեսնէին թէ ինչպիսի ծայր ատիժանի վատ բան է մեղանշել

Տէրոջը դէմ։ Անիկա փոխանցիկ, ապականող, անբուժելի և մահացու ախտ մըն է։

Թերեւս սմանք խորհին, «ինչո՞ւ կը չեղտուին այս կէտերը, անոնք անախտ խորհուրդներ կ'արթնցնեն մեր մէջ»։ Մեծ կատարելի մը չ'ինտութեան ատեն գլխաւոր ճարտարապետը չատ մը խնդիրներ մէջտեղ կը գնէր. բնկերներէն սմանք ըսին, «ամէն ինչ լաւ փոխի զժողովութիւններ կը յարուցանեալ»։ «Այո, բայց, «կը յարուցանեմ որպէսզի կարենամ լուծել զանոնք»։ Նոյնպէս և ես կը ծանրանամ բնութեան միջոցաւ մարդուս կենթարկուած և ես կը ծանրանամ բնութեան միջոցաւ մարդուս կենթարկուած ախտը կացութեան վրայ, որպէսզի կարենամ լուսադնես արտաքին ալ փառաւոր դարմանը որուն այնքան քաղցրօրէն կ'ակնարկէ մեր բնաբանը։

2. — ԱՍՏՈՒՄԾ ՄԵՂՔԸ ԿԸ ՆԿԱՏԷ ԱՆՏ ՄԷ, ԵՒ ՀՈՍ ԿԸ ՄԱՏՆԱՇԷ ԱՅՆ ԴԱՐՄԱՆԸ ԶՈՐ ԻՆՔԸ ՊԱՐԱՍՏԱՄԸ Է։ «Անոր վերաբերով մենք բժշկուեցանք»։

Կըջօրէն կը խնդրեմ ձեզմէ որ ձեր խորհուրդներով քանի մը վայրկեան հետեւիք ինծի մինչ ևս ձեր առջև կը բերեմ Տէր Յիսուսի վերաբեր։ Տէրը վճեց վերականգնել մեզ, և ուստի Ան զԵՐԿեց իր Միածին Որդին, «նոյն ինքն Աստուած յԱստուծմէ», որ այս աշխարհ գայ, մեր կերպարանքովը կերպարանալի, և մեզ փրկէ։ Անիկա մարդոց մէջ ապրեցաւ իբր Մարգ, և յարմար առնելին, երեսուն կամ աւելի տարիներու ծառայութեան վերջ, ժամանակը հասաւ մեզի համար ամենամեծ ծառայութիւնը բնելու, այսինքն, մեր ցաւերը վերցնելու, և մեր խաղաղութեան պատիւը իր վրայ կրելու։ Գեթմեմանի գնաց, և հոն, մեր դատն բաժանուի իր վրայ կրելու։ Մերմէք մեզ ապրեցաւ իբր Մարգ, և յարմար առնելին ամեն ինչ արեւան խոյր կաթիլներ քանակ տուաւ կի առաջին ուժով իսկ արեւան խոյր կաթիլներ քանակ տուաւ։ Անոր։ Ան գնաց Պիղատոսի սրահը և Հերովդէսի Ատեանը, և հոն մեր տեղը ըմպեց վշտի ու ծաղրանքի գառն բաժակը։ Վերջապէս խաչը հանեցին զանիկա, և գամեցին զինքը խաչափայտին վրայ մեռնելու — մեռնելու մեր տեղը, «Արդարը մեղաւորին տեղ, որպէսզի մեզ Աստուծոյ բերէ»։ «Վերքեր» բառը դարձած ուժ է արտայայտելու Անոր կրած թէ մարմնաւոր և թէ հոգեկան տագնապները։ Քրիստոսի ամբողջութիւնը գոհուեցաւ մեզ համար իր բոլոր մարդկեղութիւնը տառապեցաւ։ Գալով իր մարմնոյն, անիկա Յիսուսի մտքին հետ բաժնեց այնպիսի ցաւ մը զոր երբէք կարելի չէ բացատրել։ Իր չարչարանաց սկիզբը, երբ ուժգնօրէն տառա-

պեցաւ մեր տեղը, հոգեւորքի մը մէջ էր Ան, և մտեղէն կազմէն թորուող արիւնախառն առատ քրտինքը թրջեց երկիւրը: Հազուադէպօրէն մարդ մը արեւն կը քրտնի: Մէկ երկու գէպքեր պատահած են, որոնց հետեւանքը եղած է անմիջական մահ: Բայց մեր Տէրը ապրեցաւ—ապրեցաւ այնպիսի հոգեւորքի մը վերջ որ, ուրիշ ոեւէ մէկուն համար մահացու պիտի ըլլար: Իր գէպքը այդ սոսկալի կարմիրէն մաքրելու առիթ չգտած քահանայապետին առջեւ փութացուցին զինքը: Գիշերուան լուսնի տակ մէջ կտակցին ու տարին զինքը: Անմիջապէս Պրդատտոսին և Հելլովդէսին առջեւ հանուեցաւ: Աստիք խարազանեցին զինքը, իրենց զինուորները թքան անոր երեսը, ծաղրեցին զինքը, և փշէ պսակ մը զրին անոր գլուխը: Խարազանահարու մը չարակամութեան սահմանի վրայ ամէնատեսակ թանջանքներէն մին է: Անդրիացուոց համար յաւիտեական նախատինք մըն էր թոյլ տալ որ ձգտող զործածուի զինուորին վրայ, բայց Հելովմայեցիին համար Անդթութիւնը այնքան բնական էր որ անոր հասարակ պատիժներն անգամ աւելի քան գազանային էին: Կրտուի թէ Հելովմայեցուոց խարազանները կը շինուէին եղբու նեարդէն, ոլորուն հանդոյցներով, որոնց մէջ կը ներմուծուէին ոսկորի շերտուկներ և սլխարձի աղբորոտներ, այնպէս որ ամէն անգամ որ խարազանը իջնէր մերկ կոնակին վրայ «գութանները խորունկ ահօսներ կը բանային»: Մեր փրկիչը կոչուած էր տոկալ Հելովմական խարազանի ստատիկ ցաւին: Եւ այս ո՛չ թէ իբրեւ վախճանն իր պատիժին, այլ իբրեւ յառաջարան մը խաչելութեան: Ասոր վրայ աւելցուցին թքնել և մազերը քաշել: Ոչ մէկ տանջանք խաչանեցին անոր: Հակառակ անգօրութեանը, արիւնաթաթաւ և ուժապաս վիճակի մէջ հարկադրեցին Զնա տանիլ իր խաչը, մինչև որ ուրիշ մէկը բռնադատուեցաւ տանիլ զանիկա, այն կանխորդուցութեամբ որ չըլլայ թէ իրենց զո՞ր մեծնի ձա՞մբուն վրայ: Մերկացուցին զինքը, պատկեցուցին, և զամեցին փայտին վրայ Խոցեցին ձեռքերն ու ոտքերը: Յետոյ վերցուցին փայտը ուրուն վրայ դաժուած էր ինքը, և ուժով մեղեցին խաչափայտը գետնի մէջ իր յատուկ տեղը, այնպէս որ Յիսուսի բոլոր անգամները խախտեցան, ինչպէս կողբայ Սաղմոսերգուն 22րորդ Սաղմոսին մէջ, «Չուրի պէս թափուեցայ, ու ամէն ոսկորներս քակուեցան»: Արեւուն կիզիչ ճառագայթներուն տակ կախուած մը

նայ մինչեւ որ ջերմը ջլատեց իր ոյժը և ըսաւ, «Սիրտս մոմի պէս եղաւ, հալեցաւ փորիս մէջ: Զորացաւ իմ ոյժս հողէ ամանի մը պէս, ու լեզուս քիմքիս փակաւ, զիս մահուան հողը դրիր»: Հոն կախուած էր իբրեւ տեսարան մը Աստուծոյ և մարդոց առջեւ: Նախ ոտքերը կը կրէին մարմնոյն ծանրութիւնը, բայց դամերը պատռեցին փափուկ ջիղերը: Այն ատեն ցաւատանջ բեռը ծանրացաւ ձեռքերուն վրայ, և սկսաւ մարմնոյն այդ փափուկ մասերն ալ պատռել: Հիմա մարմնական ցաւերու ամէն տեսակները կեդրոնացած էին իր տանջուող կազմուածքին մէջ: Այդ բոլոր ժամանակամիջոցին որ թշնամիները զինքը չըջապատած, արհամարհանքով կը մատնանչէին զինքը, ծաղրանքի համար դուրս կը ձգէին իրենց լեզուները, կը ծաղրէին իր աղօթքները, և կը յղիանային իր չարչարանքներով: «Մարաւեցայ» զոչեց, և անոր երկնցուցին մաղձախառն քացախ: Պահիկ մը վերջ «լմեցաւ» զոչեց: Սահմանուած ցաւի յետին աստիճանը կրած, և Աստուածային արգարութիւնը կատարելապէս հաստատած էր: Այն ատեն, և միայն այն ատեն աւանդեց իր հոգին: Հին ժամանակներու Սուրբերը ամէնայն զուրգուրանքով ծանրացան մեր Տիրոջ մարմնաւոր չարչարանքին վրայ, և ես բնաւ չեմ վարանիլ նոյնը ընելու, վստահ ըլլալով թէ երկչոտ մեղաւորներ կրնան իրենց փրկութեան ճառագայթը ցոլացած տեսնել փրկչին այս կսկծացող «վերքերուն» մէջ:

Մեր Տիրոջ արտաքին չարչարանքները պատմել զիւրին չէ: Կ'ընդունիմ թէ թերի է եղած նկարագրական: Բայց իր հոգեկան չարչարանքները, որ իր տառապանքներուն հոգին կը կազմեն, ո՞վ կրնայ ամէնադոյզն չափով մը իսկ ըմբռնել: Ան ըսաւ, «Իմ անձս մեռնելու չափ տրտում է»: Յուդայի մատնութիւնը և տասներկուքի լքումը տխրեցուցին մեր Տէրը: Բայց իր սրտին վրայ ճնշող իրական բեռը մեր մեղքն էր: Մեր յանցանքները ճնշարանի մը նման ճնշելով անոր վրայ արեւն քրտնել տուին իրեն: Մարդկային ոչ մէկ լեզու կրնայ ըմբռնել և նկարագրել Անոր չարչարանաց խորունկութիւնն ու ծաւալը: Ան իր վրայ կրեց ինչ որ ուրիշ մարտիրոսի վիճակուած չէր կրել: Քանզի երբ մարտիրոսները մահուան չուքի ձորին մէջէն անցնելու պարտաւորութեան տակ զտնուած են, Աստուած պատրաստ նեցուկ մը եղած է իրենց, և անոնց վիշտը ու բախտութեան փոխուած է:

բայց մեր Փրկիչը լքուած էր իր Հօրմէն, մինչեւ այն պահուն երբ ինքը աղաղակեց, «Աստուած իմ, Աստուած իմ, ինչո՞ւ դիւ թողուցիր»։ Ասիկա ամէնակոկոսի աղաղակն էր, իր անշափելի վշտին ամէնախորունկ անդունդէն արձակուած։ Բայց և այնպէս անհրաժեշտ էր որ ինքը առանձինն մնար, որովհետեւ Աստուած մեղքէն երես կը դարձնէ, և հետեւաբար պէտք էր Յիսուսէն ալ երես դարձնէր քանի որ ասիկա մեր մեղքերը իր վրայ առաւ։ Մեծ փոխանորդին հօգին անցաւ սոսկալի տանջանքներու բռն վէն, փոխան այն տանջանքներուն որուն պիտի ենթարկուէին մեղաւորները զօրութիւն մէջ՝ եթէ Յիսուս անոնց մեղքերը իր վրայ առած և իրենց համար անարգուած չըլլար։

Քու և իմ մեղքերուս դարմանը կը գտնուի Տէր Յիսուսի փոխանորդական չարչարանաց մէջ, և միայն անոնց մէջ։ Տէր Յիսուս Քրիստոսի այս «վէրքեր»ը մեզի համար էին։ Թերեւս հարցնէք, «կրնա՞նք մեղքի յանցանքը վերցնելու կերպը գտնել», եւ կը պատասխանեմ.— դուն որեւէ ընելիք չունիս։ Յիսուսի վէրքերով մենք բժշկուած ենք։ Այդ բոլոր վէրքերը ինքը անձամբ կրած է, և մեզի համար մէկ հատիկ իսկ չէ թողած։

«Բայց պէտք չէ՞ որ հաւատանք Անոր»։ Անշուշտ այո՛ւ։ Երբ կըսեմ թէ այսինչ սպեղանին կը բռնուի, ժխտած չեմ ըլլար այն իրողութիւնը թէ զանիկայ քսելէ վերջ վիրակապով մը կապելու եւս։ Հաւատքը այն կտաւն է որ Յիսուսի հաշտութեան վիրածեփը կը կապէ մեր մեղքի վէրքին վրայ։ Կտաւը չի բռնուիր, սպեղանին է որ կը տեսնէ այդ գործը, նոյնպէս ալ հաւատքը չի բժշկեր։ Յիսուսի քառութիւնը կրնայ գլուխ հանել այդ բանը։

Թերեւս ընթերցողը կըսէ, «Պէտք է որ անպատճառ բան մը ընեմ, կամ ցաւ մը քաշեմ»։ Բայց եւս կըսեմ թէ պէտք չէ բան մը առաջարկես Յիսուսի եթէ ոչ մեծապէս անպատուած կըլլաս զինքը։ Քու մեղքերուդ համար պէտք է վստահիս Յիսուս Քրիստոսի վէրքերուն, ուրիշ ոչ մէկ բանի։ Քանզի մեր բնարանը «Անոր վէրքերը կ'օգնեն մեզ բժշկելու» չըսեր, հապա «Անոր վէրքերովը մենք բժշկուեցանք»։

«Բայց պէտք է ապաշխարենք», կըսէ ուրիշ մը։ Ապաշխարար պէտք է այդպէս ընել, անհրաժեշտ է։ Որովհետեւ ապաշխարութիւնը բժշկուելու աստիճանն է։ Բայց Յիսուսի վէրքերը կը բժշկեն մեզ, և ոչ թէ մեր ապաշխարութիւնը։ Այս վէր-

քերը երբ սրտին կիրարկուին մեր մէջ ապաշխարութիւն չառաջ կը բերեն։ Կ'առնենք մեզքը որովհետեւ ասիկա տանջեց Յիսուսը։

Երբ ճշմարտապէս հաւատաս թէ Յիսուս քեզի համար տանջուեցաւ, այն ատեն պիտի հասկնաս թէ Աստուած երբէք պիտի չ'սլաածէ քեզ այն նոյն յանցանքին համար, որուն համար մեռաւ Յիսուս։ Իր արդարութիւնը պիտի չ'թողատրէ որ պարտքը երաշխաւորին վճարել տալէ վերջ կրկին պարտականէն ալ պահանջէ։ Արդարութիւնը չկրնար կրկնակ հատուցում պահանջել։ Եթէ իմ աշխատքամ երաշխաւորս վերցուցած է իմ յանցանքներս, ինծի վերցնելիք բան չմնար։ Յիսուսի իմ տեղս մեռած ըլլալը ընդունելով, եւ ընդունած կ'ըլլամ կատարեալ ազատութիւն դատական ամէն կերպ հետապնդումէ։ Եւ Քրիստոսով դատապարտուած եմ, և ուստի այժմ ինծի համար դատապարտութիւն չկայ։ Յիսուսի հաւատացող մեղաւորին երաշխաւորութեան հիմն է այս, ասիկա կ'ապրի որովհետեւ Յիսուս իր տեղը մեռաւ և ինքը ընդունելի է Աստուծոյ առջեւ, որովհետեւ Յիսուս ընդունուած է։ Այն անձը որուն համար Յիսուս ընդունուած փոխանորդ մըն է, ազատ է, ոչ ոք կրնայ ձեռք երկնցնել անոր։ Սիրելի ընթերցող, կուզե՞ս որ Յիսուս ըլլայ փոխանորդդ։ Եթէ այո՛ւ, ազատուած ես։ «Ան որ կը հաւատայ Անոր՝ չդատապարտուիր»։ Այսպէս «իր վէրքերովը մենք բժշկուեցանք»։

3. — Մինչեւ հոս աշխատեցայ ձեզի ներկայացնել ախտն ու դարմանը, այժմ կը փափաքիմ ձեր ուշադրութեան յանձնել այն իրողութիւնը թէ ԱՅՍ ԴԱՐՄԱՆԸ ԵՐԲ ԴՈՐԾԱԾՈՒԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ է։ Յիսուսի վէրքերը կը բժշկեն մարդիկը։ Անոնք արդէն բժշկած են մեզմէ շատերը։ Առաջին ակնարկով թերեւս այնքան ալ ազդու դարման մը չնկատուի։ Բայց իրողութիւնը անհերքելի է։ Եւ անձամբ տեսած եմ շատ մը չափ մարդիկ որոնք Տէր Յիսուս Քրիստոսի վէրքերուն հաւատալով եղած են լաւագոյն մարդիկ։ Այս վէրքերը դարմանալի կերպով մը կը բժշկեն բարոյական հիւանդութիւնները ամէն անոնց՝ ուրոնց համար դարմանումի ժամանակը անցած կը նկատուի։

Նկատագիրը կը բժշկուի։ Եւ տեսած եմ զինեմովին ժուժկալ դառնալը, պոռնիկին զգաստանալը, բարկացոտին հեղաբարոյ ըլլալը, ազահին առատաձեռն դառնալը, և ստախոսին ճշմարտ-

խօս ըլլալը, միմիայն վստահելով Յիսուսի չարչարանքներուն: Եթէ այդ վստահութիւնը չէ կրցած բարի մարդիկ ընել զանոնք, կը նշանակէ թէ ուէ բան մը պիտի չկրնայ ընել անոնց համար, քանզի մարդը պէտք է իր պտուղներէն դատել: Եթէ պտուղները չեն փոխուած, ծառը չէ փոխուած: Նկարագիրը ամէն բան է. եթէ նկարագիրը չուղղուի, մարդը չկրնար փրկուիլ: Բայց կըրնանք առանց հակասութեան երկիւղը ունենալու ըսել, թէ քաշական պատարագը կը բժշկէ մեղքի հիւանդութիւնը, երբ կիրարկուի սրտին: Եթէ կը կասկածիս, փորձէ: Ան որ Յիսուսի կը հաւատայ թէ կը սրբագործուի և թէ կ'արդարացուի. հաւատքով յետ աշու բոլորովին փոխուած մարդ մը կըլլայ ան:

Խիղճը կը բժշկուի իւր կսկիծէն: Մեղքը ձգտեց մարդուն հոգին. յոգնած և տխուր էր, բայց այն վայրկեանին որ Յիսուսի հաւատաց ուրախութիւն ստացաւ: Յաճախ մարդուն ղէմքին երեւոյթը իսկ փոխուած կերեւի: Դէմքը մթազնող մտայլ ամպերը կը փարատին երբ յանցանքը կանհետ խղճէն: Ստէպ մեղքի բեռան տակ ընկճուած մարդոց հետ խօսած պահուս գիտած եմ թէ անոնք ներքին վիշտներէն խոյս տալու ապաստան մը կը փնտրեն. բայց մէկէն ուշաբերած ու ըսած են, «Քրիստոս իմ ապաւէնս է. և եթէ ես վստահիմ անոր, անիկա ինծի ցոյց պիտի տայ թէ իրօք այնպէս է, և ես պիտի մաքրուիմ», և իրենց ղէմքերը ճառագայթած են երկնային լոյսով մը:

Այսպիսի մեծ ողորմութեան մը հանդէպ զգացուած երախտագիտութիւնը զաղափարի փոփոխութիւն մը առաջ կը բերէ առ Աստուած, և ուստի, կը բժշկէ դատողութիւնը. այս կերպով համակրութիւնները կըստանան իրենց ուղիղ ընթացքը, և սրբութեան փափաքն է որ կը տիրէ: Ամբողջ մարդը բժշկուած է, և ամբողջ կեանքը փոխուած: Զեղմէ շատեր գիտեն թէ ինչպէս Յիսուսի հաւատալը կը թեթեւցնէ սիրտը, կենաց վիշտերը կը կորսնցնեն իրենց ծանրութիւնը, և մահուան երկիւղը կը դադրի սարսափ աղղելէ: Տէրոջմով կուրախանաւ, քանզի Յիսուսի վէրքերուն օրհնեալ դարմանը կիրարկուած է հոգւոյ՝ Անոր հաւատալովդ:

Այն իրողութիւնը թէ «Անոր վէրքերովը մենք բժշկուեցանք», բացայայտ ճշմարտութիւն մըն է: Անձնական փորձառութենէս պիտի վկայեմ ձեզի: Ի հարկին կրնայի նաև հաղարաւորներ

կանչել, առօրեայ ծանօթներէս, որոնք կարող են վկայել թէ Յիսուսի վէրքերով բժշկուած են իրենք. բայց ատիկա պատճառ մը չէ որ ես անձնապէս վկայութիւն չտամ: Եթէ մահացու հիւանդութենէ մը տառապէի, և բժիշկի մը դեղովը աղատուած ըլլայի, բնաւ պիտի չ'ամենայի ամէնուն պատմել իրողութիւնը: Տարիներ առաջ, երբ դեռ պատանի մ'էի, մեղքիս բեռը յետին ծայր ծանր կը ճնշէր վրաս: Տգեղ մոլութիւններու մէջ չէի ինկած, և մարդիկ զիս յայտնապէս օրինազանց մէկը չէին նկատեր. բայց ես այդպէս կը նկատէի ինքզինքս, և իրաւացիօրէն: Խիղճս զգայուն էր քանզի լուսաւորեալ էր. և ես տրամաբանցի թէ Աստուածավախ հայր մը, և ազօթող մայր մը ունենալով, և Աստուածապաշտութեան ճամբաներուն մէջ կրթուած ըլլալով հանդերձ գիտակցաբար մեղանշած էի, և հետեւաբար աւելի մեծ չափով յանցաւոր էի ես իմ մեղքերուն համար քան իմ պատանի ընկերներէս շատերը, որոնք չէին վայելած իմ ունեցած տաւելութիւններս: Զէի կրնար պատանեկութեան զբօսանքները վայելել որովհետեւ կըզգայի թէ բըռնութիւն գործած էի խղճիս ղէմ: Սենեակս կը քաշուէի, առանձինս կը նստէի, Սբ. Դիւք կը կարդայի, և կ'աղօթէի ներումի համար, բայց խաղաղութիւն չգտայ: Առտուն կանուխ կ'սրբանայի, և կը կարդայի ձեռքս անցած և կրօնական ամենահզօր չուսչով մը գրուած բոլոր գրքերը, փափաքելով մեղքիս ճնշող բեռէն թեթեւացում մը գտնել: Միշտ այսպէս ընկճուած չէի, բայց երբեմն հոգեկան տագնապս կը հասնէր իր ճայրագոյն աստիճանին, այնպէս որ կը նախընտրէի մեռնիլ քան թէ ապրիլ: Փորձեցի կրցածիս լաւագոյնը ընել, և անտարբեր ձեւանալ, բայց իմ իսկ դատողութեամբս աւելի վատթարացայ: Օր ըստ օրէ աւելի յուսահատ զգացի: Իմ չըջանալիս մէջ եղող բոլոր ազօթատեղիները յաճախեցի, բայց ինծի տեւական հանգիստ տուող բան մը չլսեցի, մինչեւ որ օր մը լսեցի Աւետարանի պարզ քարոզող մը որ կը խօսէր առ համարին վրայ, «Ինծի նայեցէք և փրկուեցէք, ով երկրի բոլոր ծայրերը»: Երբ ըսաւ ինծի թէ իմ բոլոր ընկիւրս Յիսուսի—խաչեալ Յիսուսի—նայել է, հազիւ թէ կրնայի հաւատալ իրեն: Շարունակեց և ըսաւ, «Նայէ՛, նայէ՛, նայէ՛»: Յետոյ աւելցուց, «հոն՝ ձախ կողմի պատշգամբին տակ երիտասարդ մը կայ որ շատ թշուառ է. ան խաղաղութիւն պիտի

չունենայ մինչեւ որ Յիսուսի չնայի»։ և ապա աղաղակեց, «Նայէ՛, նայէ՛, երիտասարդ, նայէ՛»։ Նայեցայ, և այդ վայրկեանէն թեթեւացում մը զգացի ու սիրտս այնպիսի ուրախութեամբ մը պարտերունցում որ կրնայի ոտքի կանգնիլ և գոչել, «Ալիւսեա, փառք Աստուծոյ մեղքիս բեռէն ազատուած եմ»։ Անկէ ի վեր շատ օրեր են անցած։ Բայց հաւատքս ամուր բռնած է զիս, և ստիպած որ ձրի շնորհքի և մեռնող սիրոյ պատմութիւնը պատմեմ այլոց։ Ես կրնամ իրաւամբ ըսել,

«Այն օրէն որ ես հաւատքով դետը տեսայ,
Որ Քու խոցուած բիւր վէրքերէն ա՛հ կը հոսէր,
Իմ երգս եղաւ, և պիտ ըլլայ մինչեւ ի մահ
Քու անվախճան ու փրկարար, կենարար սէր»։

Կը յուսամ վերջին ժամերուս նստիլ անկողնիս մէջ և պատմել զիս բռնող վէրքերուն վրայօք, Կը յուսամ որ զիս ունկնդրող երիտասարդներէն, այո՛, և ծերերէն ոմանք անմիջապէս պիտի փորձեն այս դարմանը. անոնք կը յարմարին ամէն նկարագրի և ամէն տարիքի։ «Իր վէրքերովը մենք բռնուեցանք»։ Մեզմէ հազարաւորներ փորձած և հաստատած են այս դարմանը։ Մենք կը պատմենք ինչ որ գիտենք, և կը վկայենք ինչ որ տեսած ենք։ Տա՛ր Աստուած որ մարդիկ ընդունէին մեր վկայութիւնը Սր. հոգւոյն ներգործութեամբ։

Կուգեմ քանի մը վայրկեան խօսիլ անոնց որ չեն փորձած այս դարմանալի ամէնաբուժ դարմանը։ Անկեղծ ըլլանք։ Բարեկամս, դուն բնականօրէն մեղմէ որեւէ մէկուն չափ կարօտ ես հոգեկան բուժումի, և եթէ դարմանին մասին անհոգ ես մէկ պատճառը այն է որ չես հաւատար թէ հիւանդ ես։ Օր մը փերեզակ մը տեսայ որ գատաղաններ կը ծախէր, ետեւէս եկաւ և առաջարկեց որ դաւաղան մը գնեմ։ Իրենց ցոյց տուի իմ ձեռքս գրտնուածը որ իրենցներէն շատ լաւ էր, և անմիջապէս ետ քաշեց իր երկնցուցած գաւաղանը։ Տեսաւ թէ հաւանական չէր որ գրտնորդ մը ըլլայի։ Քարոզութեանցս ընթացքին յաճախ խորհած եմ այս մասին. ես մարդոց կը մատնանչեմ Տէր Յիսուսի արդարութիւնը, իսկ անոնք ցոյց կուտան իրենցինը, և այսպէս զանոնք դարմանելու ամէն յոյս կորսուած կըլլայ։ Մինչեւ որ չփաստեմ թէ իրենց արդարութիւնը անարժէք է, անոնք չեն փնտռեր հաւատքով Աստուծոյ եղող արդարութիւնը։ Ա՛հ, երանի թէ Տէ-

րը ցուցնէր ձեզի ձեր հիւանդութիւնը, այն ատեն պիտի փափաքէիք դարմանուիլ։

Կրնայ ըլլալ որ չէք ուզեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի վրայօք լսել։ Սիրելի բարեկամներս, օր մը պիտի դատապարտուիք լսել Անոր մասին, որը պիտի ըլլայ կամ ձեր փրկութիւնը և կամ ձեր դատապարտութիւնը։ Ձեր սրտերուն բանալին Տէրօջը ձեռքն է, և կը հաւատամ թէ օր մը պիտի լուսաւորէ ձեր մտքերը, երբ պիտի յիշէք իմ այս պարզ խօսքերս, և պիտի ըսէք, «Կը յիշեմ, այո՛, լսեցի որ քարոզիչը կրսեք թէ բռնողութիւն կայ Յիսուսի վէրքերուն մէջ»։

Կողաչեմ, մի՛ յետաձգէք Տէրը փնտռելը. ասիկա մեծ յաւակնութիւն մը պիտի ըլլար ձեր կողմէն, և տխուր յանգագնութիւն մը Աստուծոյ դէմ։ Բայց եթէ երբէք յետաձգէք, թոյլ մի տաք սատանային որ ըսէ թէ այլեւս շատ ուշ մնացած էք։ Երբէք ուշ չէ, ցորչափ կ'ապրինք։ Գրքերու մէջ կարգացեր եմ թէ սակաւաթիւ մարդիկ ապաշխարած են քառասունէն վերջ։ Իմ լուրջ համոզումս այն է թէ շատ քիչ ճշմարտութիւն կայ նմանօրինակ յայտարարութեան մը մէջ։ Մարդիկ կը փրկուին ամէն տարիքի մէջ, մանուկներէն սկսեալ մինչեւ խոր ծերութեան մէջ թաղուողները։ Յիսուսի թանկագին արիւնը խորարարատ մեղքերն իսկ բռնկելու կարող է։ Մաշած սրտերը կը նորոգէ։ Եթէ հազար տարեկան ալ ըլլայի պիտի յորգորէի քեզ հաւատալ Յիսուսի, վստահ ըլլալով թէ Անոր վէրքերը պիտի բռնեն քեզ։ Մաղերդ գրեթէ թափած են, ծեր բարեկամս, և խորշումներ կերեւան ճակտիդ վրայ, բայց հոգ չէ, առա՛ջ անցիր։ Մեղքը կը փոտեցնէ քեզ, բայց այս դեղը յուսահատական պարագաներու կը յարմարի։ Խեղճ, ծեր, գողգոցող թշուառու, Յիսուսի վրտանէ, քանզի անոր վէրքերովը կը բռնուին ծերերն ու մահամերձները։

Սիրելի ընթերցողներս, այս վայրկեանիս կամ բռնուած էք և կամ ո՛չ։ Կամ շնորհքով բռնուած էք և կամ տակաւին կը տառապիք ձեր մեղքի հիւանդութեամբ։ Ձեր սիրոյն համար չէ՞ք ուզեր ինքզինքնիդ քննել թէ ո՛ր խումբին կը պատկանիք։ Շատեր կըսեն, «մենք գիտենք թէ ի՛նչ ենք մենք» ուրիշներ ալ կըսեն «որոշ չենք գիտեր»։ Բարեկամս պէտք է գիտնաս, և լաւ կըլլայ որ գիտնաս Երեւակայեցէք որ մարդու մը հարցուի թէ

ինքը սնանկ մէկն է թէ ոչ, և ան պատասխանէ «իրաւ որ ժամանակ չունիմ տետրակներս աչքէ անցնելու, և ուստի վստահ չեմ գիտեր»: Երբ մարդ մը կը վախնայ իր տետրակները քննել, կը կասկածիմ թէ վախնալու բան մը ունի: Նմանապէս երբ մարդ մը կ'ըսէ թէ իր վիճակին տեղեակ չէ և չուզեր անոր համար մտահոգուիլ, կրնանք առանց վարանումի եզրակացնել թէ բաներ մը կը պակսին անոր մէջ: Հարկ է որ գիտնաւ թէ փրկուած ես թէ ո'չ:

«Կը յուսամ փրկուած ըլլալ», կըսէ ուրիշ մը, «բայց չեմ գիտեր ապաշխարումիս թուականը»: Կարեւոր չէ ատ բնաւ: Հաճելի բան է մարդու մը համար գիտնալ իր ծննդեան թուականը, բայց երբ մարդիկ որոշ չեն գիտեր իրենց ծննդեան թուականը կարելի չէ եզրակացնել թէ անոնք չեն ապրիր: Եթէ մէկը չըզիտեր իր ապաշխարութեան թուականը, ատիկա փաստ չէ թէ ինքը փրկուած չէ: Բուն կէտը սա է, Դուն կը վստահի՞ս Յիսուս Քրիստոսի: Այդ վստահութիւնը նոր մարդ մը ըրած է քեզ: Քրիստոսի վրայ ունեցած հաւատքդ փրկուած ըլլալուդ մասին վստահութիւն կը ներշնչէ՞ քեզի: Այդ վստահութիւնը հարկադրած է քեզ որ աւելի սիրեա զԱստուած. այդ սէրը էութեանդ կենսատու աղբիւրը եղած է, և Աստուծոյ հանդէպ ունեցած սիրոյդ արդիւնքը ըլլալով ուրախութեամբ կը հնազանդիս Անոր: Եթէ այժմ, ուրեմն բժշկուած մարդ մըն ես: Եթէ չես հաւատար Յիսուսի վստահ եղիր թէ դեռ հիւանդ ես, պիտի խնդրէի քեզմէ որ ուշադրութիւն դարձնէիր բնաբանիս, մինչեւ որ դուն ալ շնորհքով առաջնորդուէիր ըսել «բժշկուած եմ, քանզի կը վստահիմ Յիսուս քրիստոսի վերքերուն»: Սիրելի բարեկամս, մի հանգչիր մինչեւ որ վստահ ըլլաս թէ փրկուած ես:

«Չեմ կրնար անոր հասնիլ» կըսէ ուրիշ մը: Անցեալները աղջիկ մը, որ կոնակը պատուհանին դարձուցած ըլլալով նստած կոճակ մը կը կարէր հօրը փաթօնի վրայ, ըսաւ, «հայրիկ չեմ տեսներ, ես ինքս գոցած եմ լոյսս»: «Ա՛հ, աղջիկս», ըսաւ հայրը «ճիշտ այդպէս ես եղած բոլոր կեանքիդ մէջ»: Դուն, թերեւ, հոգեւորապէս այս վիճակին մէջ կը գտնուիս: Դուն ինքդ կը գոցես լոյսդ, շատ մեծցնելով անձդ: Առատ լոյս կայ Արդաթեան Արեւը եղող Յիսուսի մէջ, բայց դուն մութին մէջ կը

մնաս կանգնելով այդ լոյսին առջեւ: Երանի թէ մէկդի գնէիր անձդ: Սրտաճմրկ պատմութիւն մը կարդացի անցեալ օր, փրկուած երիտասարդի մը մասին, որ երկար ատենէ ի վեր մեղքի գիտակցութիւնը ունեցած, ներումի կարօտը քաշած, բայց չեր կրցած ձեռք բերել զանիկա: Ինքը հեռագրի պաշտօնեայ մը ըլլալով, առաւ մը հեռագիր մը ստացաւ ուրիշ կեդրոնի մը փոխանցելու համար: Մեծ զարմանքով հեզեց հետեւեալ բառերը «Նայէ Աստուծոյ Դատին որ աշխարհի մեկքը կը վերցնէ», զոր արձակուրդի մէջ եղող անձ մը հոգեկան տագնապի մէջ եղող մէկ բարեկամին կը հեռագրէր իր պատասխան անոր նամակին:

Ուրիշի մը համար քաշուած էր, բայց զանիկա փոխանցողը յաւիտենական կեանք ստացաւ, փայլակի մը նման իր միտքը լուսաւորող այդ խօսքերու շնորհիւ:

Սիրելի ընթերցողներս, քաշուեցէք ձեր լոյսէն, և անյապաղ: «Ահա (նայեցէք) Աստուծոյ Դատը որ աշխարհի մեկքը կը վերցնէ»: Չեմ կրնար այս բառերը հեռագրել ձեզի, բայց կը փափաքիմ պարզ և որոշ կերպով գնել զանոնք ձեր առջին, որպէսզի հոգեկան տագնապի ենթակայ ամէն անձ գիտնայ թէ այդ խօսքերը իրեն ուղղուած են: Հոն է քու յայտը—ոչ թէ քու մէջքդ, հապա Աստուծոյ Դատին մէջ: Նայէ՛ Անոր, և մինչ գինքը կը գիտես, մեղքերդ պիտի սրբութիւն և Անոր վերքերովը պիտի բժշկուիս:

Եթէ բժշկուած ես, սիրելի բարեկամս, վերջին խօսքս սա է քեզի. հեռու կեցիւր անաւոր ընկերութիւնէ: Չգուշացիր քեզ մեղքով վարակող ընկերներէ, հեռացի՛ր, զատու՛ն անոնցմէ, և ձեռք մի գպցնէր անմաքուր բաներու: Եթէ բժշկուած ես, փառաւորէ բժիշկը, խոստովանէ քեզի համար ըրածը: Տասը բորոտներ բժշկուեցան բայց անոնցմէ միայն մէկը վերադարձաւ բժշկող ձեռքը համբուրելու: Ապերախտ խումբին մէջ մի ըլլար: Եթէ գտած ես Քրիստոսը, խոստովանէ Անոր անունը. Իր իսկ որոշած ձեռովը դաւանէ զանիկա: «Ան որ հաւատաւ ու մկրտուի պիտի փրկուի»: Երբ այսպէս կը դաւանիս գինքը, այլոց ալ պատմէ դաւանանքդ: Պատմէ ինչ որ Յիսուս ըրած է քու հոգեւոյդ համար, և ինքզինքդ նուիրէ քու բժշկութեանդ սատարող պատգամը շատերուն մէջ տարածելու նուիրական նպատակին:

Այս չաբաթ բանի մը հանդիպեցայ որ հաճոյք պատճառեց

11-200559p

ինձ— թէ ի՛նչպէս բժշկուած մէկը կրնայ օրհնութեան միջոց մը
 ըլլալ ուրիշի մը: Շատ տարիներ առաջ «Կատարեալ փրկութիւն»
 նիւթին վրայ քարոզեցի «Էկզէթըր Հօլմի մէջ», որ ապա տպուեցաւ:
 Այս տեղէն քիչ հետո ապրող բարեկամ մը այդ միջոցին Պրա-
 ղիլիոյ Բարա քաղաքը կը գտնուէր, ուր լսեց թէ Անգլիացի մը
 գինովութեան նոպայի մը մէջ մարդ մը սպաննած ըլլալով ցը-
 կեանս թիապարտութեան դատապարտուած էր: Զինքը տեսնելու
 գնաց և դտաւ որ դառնապէս զզջացած բայց և այնպէս կատա-
 րեալապէս հանդարտ և Տէրոջմով երջանիկ էր: Մարդասպանու-
 թեան սոսկալի վէրքը զգացած բայց անկէ բժշկուած և թողու-
 թեան երանութիւնը գտած էր: Ինքը սապէս կը պատմէր իր
 ապաշխարութիւնը: «Կազի ընկերութեան մէջ զործող Անգլիա-
 ցի երիտասարդի մը պայմանաժամը լրացած ըլլալով հայրենիք
 կը վերադառնար: Մեկնումէն առաջ եկաւ զիս տեսնելու, և
 զրքերու ծրար մը բերաւ հետը: Բացի ու տեսայ թէ վէպեր էին
 Քանի որ կարդալ գիտէի մեծ հաճոյք մըն էր բանտին մէջ ըն-
 թեցանութեամբ պարապելու Քանի մը զրքեր կարդալէ վերջ
 քարոզ մը գտայ (Թ. 84) Չարլզ Սպըրճընի 1856 Յունիս 8 ին
 էկզէթըր հօլի մէջ խօսած մէկ քարոզը որուն նիւթն էր «Ուստի
 բոլորովին կարող ալ է ապրեցնելու անոնք» ելն. (Երբ. 7, 24):
 Այս քարոզին մէջ Մր. Ապըրճըն կ'ակնարկէր Փալմըր անունով
 մէկուն, որ այդ պահուն մարդասպանութեան ամբաստանու-
 թեամբ մահուան դատապարտուած էր, և կրնէր թէ եթէ Փալմը-
 րը շատ մը ուրիշ ոճիրներ ալ գործած ըլլար ու միեւնոյն ատեն
 զզջումի գալով Յիսուսի միջոցաւ Աստուծոյ ներող սէրը հայցէր
 անոր իսկ պիտի ներուէր: Այն ատեն զգացի թէ եթէ Փալմըր
 կրնար ներում ստանալ, ես ալ կրնայի Փնտոեցի, և փառք Աս-
 տուծոյ գտայ: Ներուած եմ այժմ, ազատ եմ. չնորհքով փրկ-
 ուած մեղաւոր մը, թէ և ոճրագործ, բայց կատարեալապէս փրկ-
 կուած մէկն եմ, օրհնեալ ըլլայ Անոր անունը»: Շատ երջանիկ
 զգացի խմանալով որ խեղճ դատապարտեալ ոճրագործ մը այս
 կերպով փրկուած էր: Ապահովաբար յոյս կայ այս քարոզը կար-
 զացող կամ լսող ամէն անհատի համար, որքան ալ յանցաւոր
 եղած ըլլայ ինքը:

Եթէ Քրիստոսը կը ճանչնաս, ուրիշներու պատմէ Անոր վրայօք:
 Զէր գիտեր թէ ինչ սեփ բարիք կրնայ ծնիլ Քրիստոսը այլոց ծա-

նուցանելէ, ըլլայ խօսքով, զրքովով և կամ նոյն իսկ համարով
 մը: Շատ մը դատադրքերու հեղինակը եղող Մր. Վալթի հետեւ-
 եալ պարզ տողերը արձանագրեց որպէս իր հաւատքի հանգանակը:
 Խաղաղութեամբ, տուր աւանդել, Տէր հոգիս,
 եւ փրկութիւնդ տեսնել ամենդ.
 Յաւիտեան մահ թէպէտ պատիժն էր մեղքիս,
 Սակայն Յիսուս մեռաւ իմ տեղը:

Վալթին մեռած գացած է բայց ան այդ տողերը տուաւ Տօքթ.
 Մարչի, զոր իր ընթերցասէնեակի դարակին վրայ գրաւ:
 ԲօՏէնի Դուքսը ներս մտաւ և կարդաց զանոնք: Կը հաճիք այս
 տողերուն մէկ ընդօրինակութիւնը տալ ինծի», ըսաւ բարի կոմսը:
 «Ուրախութեամբ» ըսաւ Մր. Մարչ, և ընդօրինակեց զանոնք:
 Լօրտ Բօտէն տուն տարաւ և իր կարգին զանիկա գրաւ իր դա-
 րակին վրայ: Վաթերլօյի հերոսներէն Զօրավար Թալլըր սենեակ
 մտնելով նշմարեց այդ տողերը և կրկին ու կրկին կարդաց զա-
 նոնք. մինչեւ որ Լօրտին ուշադրութիւնը գրաւեց: «Բարեկամ
 Թալլըր, կերեւայ թէ այս տողերը բերանացի գիտէք» ըսաւ Լօրտը:
 «Այո, բերանացի գիտեմ զանոնք», պատասխանեց Զօրավարը,
 «Իմ սիրտս ըմբռնած է անոնց նշանակութիւնը»: Այդ պարզ տո-
 ղերը Քրիստոսի առաջնորդեր էին զինքը: Զօրավարը Խրիմի պա-
 տերազմին գացող սպայի մը տուած էր այդ տողերը: Սպան մա-
 հացու վէրքով մը տուն եկաւ, և երբ Մր. Մարչ զինքը տեսնելու
 գնաց խեղճ մարդը նուազուն ձայնով մը ըսաւ, «Ազնիւ Տէր, արդ-
 եօք քեզի ծանօթ է սա ոտանաւորը զոր Զօրավար Թալլըր ինծի
 տուաւ: Անիկա իմ փրկութեանս պատճառ դարձաւ. և ես իազա-
 ղութեամբ կը մեռնիմ»: Մր. Մարչ զարմանքով լսեց հետեւեալը
 Խաղաղութեամբ, տուր աւանդել, Տէր հոգիս,
 եւ փրկութիւնդ տեսնել ամենդ.
 Յաւիտեան մահ թէպէտ պատիժն էր մեղքիս,
 Սակայն Յիսուս մեռաւ իմ տեղը:

Արդ խորհեցէք թէ ի՛նչ մեծ բարիքներ կրնան ծնիլ չորս պարզ
 տողերէ: Քաջալերուեցէք դուք ամէնդ, որ Յիսուսի վէրքերուն
 բուժիչ ոյժը զգացած էք: Տարածեցէք այս ճշմարտութիւնը ամէն
 դնով, հոգ չէ թէ որքան պարզ ըլլայ լեզուն: Պատմեցէք, ամէն
 տեղ պատմեցէք, ամէն կերպով ծանուցէք. եթէ ուրիշ կերպ չէք
 կրնար ընել երգարաններէն տուն մը ընդօրինակեցէք: Պատ-
 մեցէք թէ Յիսուսի վէրքերովը բժշկուած էք, և աղօթեցէք որ
 այս զրքովը շատերուն համար օրհնութիւն մը ըլլայ:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0865139

11

20055